

Tájékoztató

Salgótarján Városi Gyámhivatal 2006. évi hatósági tevékenységéről

- I. A Salgótarjáni Városi Gyámhivatal **működésének személyi és tárgyi feltételei** a korábbi évekhez képest lényegesen nem változtak, a jogszabályi előírásoknak megfelelő képesítésű ügyintézők látták el a feladatokat, változás a gy-es-en lévő kollégák helyettesítésénél volt.

A 2006-ban azonban a gyámhivatal illetékességi területében változás történt. A gyámhatóságokról valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997 (IX.10.) Kormányrendelet (továbbiakban: Gyer) 1. számú mellékletének módosításával január 1-i hatállyal öt községre kiterjedően növekedett (Ságújfalu, Karancsság, Szalmatercs, Lucfalva, Rákóczibánya) és egy településsel (Kishartyán) csökkent a gyámhivatal illetékességi területe.

23 településre, majd 80.000 lakosra kiterjedő tevékenységet 5 ügyintéző (összetételére nézve 1 jogi és pedagógiai, 1 jogi, 2 pedagógiai és 1 pedagógiai és közgazdasági felsőfokú végzettségű) látta el. Az ügyintézők munkáját 1 ügykezelő (és az ő munkáját időszakosan kiegészítő közmunkás) segítette.

Az év során decemberben 1 fő pedagógus dolgozónk helyettesítése megszűnt, mert gy-es-ről visszajött az államigazgatási főiskolai végzettséggel rendelkező kollégánk.

Továbbra is biztosított volt minden ügyintéző számára a külön irodahelyiség, amely elsősorban az ügyfelek számára fontos intim légkört teremt meg.

A technikai feltételek változatlanul rendelkezésre álltak, a számítógépek egy részén megtörtént a korszerűbb programok telepítése, az év közben a központilag (országos szinten) felújított gyámügyi program folyamatosan működött.

2006-ban a gyámhivatalunknál az ügyiratforgalom 11.704 db volt, amely az előző évihez képest 12 %-os növekedést mutat. A főszámok tekintetében ennél mérsékeltőbb volt a növekedés (azaz az ügyek száma kevésbé nőtt), az alszámoknál nagyobb volt a növekedés, amely továbbra is a Ket. hatályba lépésével ill. a gyámhatósági eljárási szabályok módosításával, az egyes eljárások bonyolultabbá válásával függ össze.

A gyámhivatal 2006-ban 1759 határozatot hozott. Érdemi döntéseink ellen 3 esetben nyújtottak be fellebbezést. A II. fokú gyámhatóság 2 esetben helyben hagyta döntésünket, 1 esetben megsemmisítette és új eljárásra utasított. 207 esetben került sor a határozatok saját hatáskörben történő kijavítására. A nagy számnak az az oka, hogy a gyámok és gondnokok éves rendes számadásának februári elfogadását követően jogszabály módosítás történt. Hatályba lépett 2006. április 1-én a Gyer. módosításáról szóló 57/2006 (III.21.) Kormányrendelet, amely a szám-

adási határidőt úgy határozta meg, hogy azt a kirendelő határozat kelte szerinti hónap 15-ig kell teljesíteni.

Ügyészi jelzésre (ugyancsak elírás miatt) 1 esetben került sor, melyet az ügyintéző saját hatáskörben javított ki.

II. Az egyes ügytípusokra jellemző adatok 2005-ben az alábbiak szerint alakultak:

1. Pénzbeli gyermekvédelmi ellátások:

Tartásdíj állam általi megelőlegezése iránt 33 új eljárás indult. Az előző évihez képest ezen ügytípusnál kisebb mérséklődés mutatkozik. Az érintett kiskorúak száma 43. A tárgyévben kifizetett összeg a 2005 évi 9.7 millió Ft-ról 14.015 millió forintra nőtt.

Otthonteremtési támogatást 2006-ban 10 fiatal felnőtt számára állapítottuk meg. Senkinek a kérelmét nem kellett elutasítani. A kifizetett összeg a 2005. évi 3.774 ezer Ft helyett 2.661 ezer Ft-ra csökkent. Valamennyi átmeneti ill. tartós nevelt fiatal 20 év feletti volt és saját ingatlan vásárlásához vette igénybe a támogatást, kiegészítve ezzel saját (családi pótlékból és árvaellátásból képződött) megtakarított vagyonát.

A gyermekvédelmi gondoskodásból évente, nagykorúság elérése miatt kikerülő fiatalokhoz képest a benyújtott igények száma továbbra is kevésnek tekinthető, különösen annak figyelembe vételével, hogy a volt gondozottak jelentős része elérve a 24 ill. 25 éves kort (ameddig igényelhetik e támogatást) végleg kiesik e támogatási rendszerből.

2. Gyermekek kiemelése a vér szerinti családból:

Gyámhivatalunk 2006-ban **43 ideiglenesen elhelyezett** kiskorú ügyét vizsgálta felül. Az előző évhez képest ez csökkenést jelent. A 43 esetből 35 esetben más szerv (jegyző, rendőrség) helyezte el a gyermeket 8 esetben a gyámhivatal.

A felülvizsgálat eredményeként **6 gyermek visszakerülhetett** szüleihez (vagy az őt korábban is nevelő szülőhöz). **Külön élő szülőhöz** mehetett 1 gyermek, más azaz ún. **3. személyhez 20, gyermekvédelmi gondoskodás alá 11 gyermek került, közülük gyermekotthonba 9, nevelőszülőhöz 2.**

A 30 ill. 60 napon belüli hazakerülés eseteinek száma az előző évi 14-hez képest jelentősen csökkent, ami arra utal, hogy a családból történő kiemelések megalapozottak voltak.

A szülők körülményeinek átmeneti nehézsége miatt 7 kiskorú került **családba fogadás** keretében a szülők által megnevezett személyek családjába, gyámsága alá. Tapasztalataink szerint az átmeneti nehézségek részben a szülők életviteli problémáiból adódnak és több évre elhúzódnak. Sajnos az esetek egy részében a szülő tartási és kapcsolattartási kötelezettségének elmulasztása miatt a családba fogadás az éves felülvizsgálat során nem tartható fenn, peres eljárásban történő gyermekelhelyezéshez vezet.

A **gyermekvédelmi gondoskodásban** nevelkedő kiskorúak száma 2006. december 31-én 107 fő volt. Ebből átmeneti nevelt 94, tartós nevelt 13 gyermek volt. Az előző évek csökkenő tendenciája megállt, kevéssel a 100 fő fölött stabilizáló-

dott az utóbbi években az intézményes neveletésben élő gyermekek száma gyámhivatalunk területén.

A nevelésben lévő gyermekek közel 41 %-a nevelőszülőknél nevelkedik, ez kedvezőnek tekinthető.

A 18. életév betöltését követően 2006-ban 14 fiatal kérte az **utógondozói ellátást**, gyakorlatilag önként hosszabbítva meg saját intézményes nevelését. 1 fiatal kérelmét a feltételek hiánya miatt el kellett utasítani. Az utógondozottakból 2 nevelőszülőnél, 8 utógondozó otthonban, ill. 3 gyermekotthonban, családi házban él tovább, rendszerint 24-25 éves koráig.

2006-ban kevesebb volt az intézményes nevelésbe bekerülők száma, mint az onnan kikerülők. Kedvezőnek mondható, hogy több esetben a saját család vált ismét alkalmassá a gyermek nevelésére.

A nevelésben lévő gyermekek mindegyikénél sor került az éves ill. 3 év alatti gyermekek esetében a félévenkénti felülvizsgálatra. Viszonylag sok esetben rendkívüli felülvizsgálatot kellett tartani – intézményváltás, hazakerülés, örökbefogadás előkészítése céljából, ill. a gyermekvédelmi központnál végrehajtott munkaköri átszervezések (gyám váltások, vagyonkezelők váltása) miatt.

2006-ban 3 gyermek életkörülményeit sikerült **örökbeadással** tartósan rendezni. Közülük 2 volt tartós nevelt, 1 gyermeket közvetlenül az örökbefogadók családjába helyeztünk el a szülő lemondó nyilatkozata folytán.

1 óvodás korú gyermeket külföldre sikerült örökbe adni.

2006-ban a gyámság alatt állók száma 262 volt. Ebből gyermekotthon vezetője 65, nevelőszülő 36, hivatásos gyám 6 esetben látta el a gyámságot. 155 kiskorúnál családba-fogadó személy illetve harmadik személy látta el a gyámi feladatokat.

Az a kedvezőtlen jelenség, hogy a kiskorú szülők száma növekszik sajnos nem szűnt meg.

A védőnői hálózat és a gyermekjóléti szolgálat közötti kapcsolat változatlan. Sajnos nem mindig jeleznek időben, hogy gyámság alá helyezés válik szükségessé. Így nehéz megoldani azt a problémát, hogy az újszülött gyermekeknek azonnal legyen gyámjuk. Ez sokban nehezíti a gyámhatóság munkáját.

3. Egyéb kiskorúakkal kapcsolatos hatósági tevékenység:

A gyámhatóság előtt az elmúlt évben 38 szülőpár kötött **egyezséget gyermekük**, gyermekeik egymás közötti **elhelyezése** tárgyában.

Tapasztalataink szerint erre jellemzően a kiemelt családi pótlék a gyermekvédelmi támogatás igénylése miatt került sor – az eljáró szervek, hatóságok ösztönzése ill. kötelezése alapján.

Kapcsolattartás szabályozása ill. végrehajtása tárgyában 112 ügy fejeződött be jogerősen. Határozattal 94, egyezség létrehozásával 18. Három esetben került sor mediációs eljárás igénybevételére. 2 az elsőfokú eljárásban egy pedig a végrehajtási eljárás során.

A bíróság által szabályozott kapcsolat tartásban 8 esetben alkalmaztunk végrehajtási cselekményt.

Kiskorúak házasságkötését 7 főnek, azaz változatlanul csekély számban engedélyezte a gyámhivatal, az ez iránt benyújtott kérelem elutasítására nem került sor. Ez az adat önmagában kedvezőnek is tűnhetne azonban más ügyek kapcsán tapasztalható az a negatív tendencia, hogy jelentős az élettársi kapcsolatban, rövidebb- hosszabb ideig tartó partnerkapcsolatban élő kiskorú. E kapcsolatok jelentős része megalapozatlan gyermekvállalással végződik. Az esetek egy részében - tapasztalataink szerint - a gyermekvállalást az alanyi jogon járó gyás igénylés lehetősége motiválja – jövedelemszerzésként, megélhetési forrásként kezelik a családokban. Az ilyen körülmények közé születő gyermekek sorsa negatívan determinált. A felelős gyermekvállalás, a nem kívánatos tendenciák visszaszorítása érdekében - véleményünk szerint - a gyermekintézmények, a védőnői hálózat, a gyermekjóléti szolgálat fokozott feladatvállalása, felvilágosító munkájának erősítése szükséges.

Családi jogállás rendezése céljából (apaság megállapítása) 34 esetben indult eljárás gyámhivatalunknál, ez az előző évvel csaknem azonos szám. Kedvezőtlen, hogy ezen belül csökkent az önkéntes apai elismerések száma, aránya 56 %. Az esetek 33 %-ban képzelt személy lett apaként megállapítva, 11 %-ban az apaság megállapítása peres úton elérhető. Ez utóbbi esetekben a gyermek neveltetésének anyagi feltételei is kedvezőtlenül alakulhatnak több tekintetben.

Szülői felügyeleti jog megszüntetésére az elmúlt évben pert nem indítottunk, de a 2007 - re már kialakulnak olyan esetek, amikor ezt az intézkedést szükséges megtenni a kiskorú érdekeinek érvényesítése céljából.

2006-ban 3 esetben indított büntetőeljárást hivatalunk kiskorú veszélyeztetése miatt.

Egyetlen esetben sem került sor **a szülő vagyonkezelői jogának korlátozására** – számadási kötelezettség előírására a gyermekek után kapott ellátás (családi pótlék) tekintetében.

2006-ban 5 gyermekét egyedül nevelő szülő **gyámnevezését** tartottuk nyilván arra az esetre, ha vele olyan esemény fordulna elő, melynek következtében nem tudná ellátni gyermeke szülői felügyeletét.

Ez a jog intézmény törekvéseinek ellenére még nem vált „népszerűvé”, holott erre gyakorlati szükség van (balesetek miatti árvaság, ún. hirtelen elhalálozás, stb... miatt). Különösen egyedülálló szülők esetében, tartanánk szükségesnek e lehetőség figyelembe vételét.

4. Gondnoksági, gondnoksággal összefüggő ügyek:

A Salgótarján Városi Gyámhivatal illetékességi területén, a 2006. december 31-i adatok szerint, 222 felnőtt állt gondnokság alatt, értelmi sérültség vagy más pszichés megbetegedés, az esetek jelentős részében alkoholizmus következtében kialakult leépültség miatt. 104 fő áll cselekvőképességet kizáró gondnokság alatt, cselekvőképességet korlátozó gondnokság alatt 116 fő, 2 fő részére már a gondnokság alá helyezési eljárás során rendelt gondnokot, ideiglenes gondnokot a gyámhatóság.

A gondnokoltak túlnyomó többsége számára van lehetőség családi környezetből gondnok kirendelésére. 55 személy részére azonban hivatásos gondnok kirendelése vált szükségessé. E feladatot 3 személy látja el gyámhivatalunknál, hasonlóan a korábbi évekhez. A hivatásos gondnokok munkájának anyagi elismerése megfelelő.

2006-ban 28 új gondnoksági ügy indult gyámhivatalunknál. Felülvizsgálati eljárásban 31 gondnokolt személy státusza került ismételtén a bíróság elé.

Negatív jelenségként értékelhető, hogy több esetben igen magas életkorú (80 éven felüli) személyek esetében kezdeményezik a hozzátartozók az eljárást – többnyire különösebb cél ill. ok nélkül, s mire az eljárás befejeződne az eljárás alá vont személy élete is véget ér.

Továbbra is jellemző, hogy a közvetlen hozzátartozók nem szívesen indítanak gondnokság alá helyezési eljárást a bíróságon, bár erre van lehetőség és erre ők képesek is lennének. Ezáltal az eljárási idő lényegesen lerövidülhetne. Különösen azokban az esetekben törekszünk a hozzátartozókat perindításra ösztönözni, amikor szociális intézményben való elhelyezés miatt sürgősen indokolt a gondnokság alá helyezés.

5. A kiskorúak és gondnokoltak vagyoni ügyei:

A gyámhivatal nyilvántartása szerint 670 kiskorú és gondnokolt rendelkezik pénz vagy ingatlan vagyonnal. A **pénzvagyon** jellemzően gyámhatósági betétben ill. gyámhatósági folyószámlán van elhelyezve.

A gyámügyi betétállomány az év végén közel 200 millió Ft volt, az egy évvel ezelőttinél 30 millióval több.

2006-ban már 13 kiskorú és 1 gondnokolt esetében gondoskodott a törvényes képviselő a pénzvagyon értékpapírba fektetésével a vagyon jobb értékmegőrzéséről, amely az előző évihez képest háromszoros növekedést mutat.

Sajnos a gyámügyi betét kamata az utóbbi években igen alacsony, a különböző pénzügyintézeteknél kis mértékben eltérő nagyságú 2,3 és 4,9 % közötti. Az értékpapír hozama kevéssel jobb, 6,5 %-os. Kedvezően ítéljük meg, hogy a gyámügyi betétek kezelésére több pénzügyintézet is alkalmassá vált az utóbbi években

- az OTP mellett a Budapest Bank és az ERSTE Bank, ezáltal az OTP. hegemón helyzete változhatna. Az ügyfelek túlnyomó többsége azonban jelenleg még az OTP-t választja vagyonkezelő bankként, a pénzügyintézetek között nem alakult ki igazi versenyhelyzet, holott a gyámügyi betét összege nagy, ez ösztönző lehetne a pénzügyintézetek számára.

2006-ban is jelentős ügyszámot eredményezett a betétbe való elhelyezés ill. abból történő kifizetés és az ehhez kapcsolódó eseti számadás.

Ingtalan vagyonnal kapcsolatban 46 eljárás indult, ebből egyetlen esetben sem hozott elutasító döntést gyámhivatalunk. Azonban jelentős ügyfélforgalmat eredményezett az ilyen irányú érdeklődés.

Tapasztalataink szerint a szülők egy része indokolatlanul és fedezet nélkül szeretné jelzálogjoggal terhelni a kiskorúak tulajdonában lévő ingatlant. Az esetek többségében belátják, hogy céljaikat inkább takarékossgal mint jelentős eladósodással kell elérni.

A gyámok és gondnokok közül **éves számadás** benyújtására 178 fő kötelezett, jelentésadásra 262 gyám és 170 gondnok. A számadási fegyelem a gondnokok körében nagyobb. A gyámok egy része csak felhívásra (néhány esetben többszöri felhívásra) tett eleget számadási ill. jelentési kötelezettségének. A bizonylatok beszerzése és megőrzése is hagy még kívánni valót maga után. Emiatt a helyszíni ellenőrzések lefolytatása növeli a gyámhatósági feladatokat. Kedvező azonban, hogy 2006-ban nem kellett számadási pert indítanunk.

A számadások előkészítése során a gyámok és a gondnokok igénylik az ügyintézők, esetenként a gyermekjóléti szolgálatok segítségét.

III. A gyámhivatal kapcsolatrendszer:

Lényegében a korábbi gyakorlatnak megfelelően alakult. Megítélésünk szerint ill. a visszajelzések szerint is korrektek a kapcsolataink, az ügyek gyorsabb és megalapozottabb intézését segítik elő. A személyes eljárás mellett a korszerűbb technikát is igyekszik hivatalunk felhasználni (fax, e-mail, mobil telefon) – ezáltal is rövidíteni az ügyintézési határidőt ill. csökkenteni az eljárási költségeket.

Salgótarján 2007. április 23.

Dr. Szaniszló Éva
gyámhivatal vezető